

M

Litteratur:
OTTAR RAASTAD

Sally Perel
Jøde i Hitlerjugend
Cappelen

102831

På en knivsegg i Hitlerjugend

De hadde begge sine godt organiserte ungdomsgrupper, sovjeterne med sin Komsomol og naziene med Hitlerjugend. Det er jo særlig diktaturene som må satse på fremtiden, for nåtiden vil alltid henge i en tråd. Den røk, og først for naziene. I en ny dokumentarisk skildring skrevet av den 65 år gamle israeleren Sally Perel opplever vi hvordan han selv ved en feiltagelse havnet midt oppe i Hitlerjugend gjennom krigens fem år - og som ved et under kom levende fra det. «Jøde i Hitlerjugend» heter boken.

Cappelen utgir boken med utmerket oversettelse av Steinar Moe, og det er sterkt vemodig alt på tittelbladet å se at forfatterens foreldre begge ble drept av naziene, og også hans søster. Når den 15-årige gutten ikke led sammen skjebne, har det å gjøre med hva vi tross alt kan kalle en lykkelig omstendighet, den at tyskere bosatt utenfor landets grenser ikke straks skulle hektes. Familien var nemlig flyktet først til Polen og så til Russland. Der ble nok unge Sally innhentet av sin skjebne, å bli innrullet i tyskernes system.

Forsåvidt gikk det svært så fint, for både var han foreldreløs og uten papirer og kunne ikke utsettes for vanlige trakassier. Det var Hitlerjugend som passet for ham lod dommen. Men det gikk knapt

en time i denne foretro organisasjonen uten at 15-åringen skalv for de kommende dager.

Tenk bare på at som ekte jøde var han omskåret, noe som ikke kunne skjules, men også her greide han som ved et under å lure seg unna. I dusjen når alle skulle kunne se ham i Adams drakt. Han manøvrerte seg unna.

Et dobbeltliv

Det går som en ledetråd gjennom denne ofte besettende skildringen at gutten både hadde vett i skolen og var godt skåret for tungebåndet. Dermed satte han fra sin egen innside hardt mot hardt i de stadig mer krevende situasjoner. Heldigvis så han ikke altfor jødisk ut, ja ved et tilfelle ble han til og med fremhevet som typen på en riktig flott arier. Han måha godtet seg kongelig over en slik misforståelse.

Denne attesten var egentlig så artig at Sally etter krigen satte seg i sving for å oppspore vedkommende tyske kaptein. Han fant ham, og han husket det inntruffet. Til for-

fatterens behagelige overraskelse opplyste kapteinen at han «styrte unna alt som kunne skade deg». Sally var likevel ikke så sikker på om det var slik det forholdt seg.

En episode med lignende blandedt innhold leser vi da den norske fronkjemperen Bjørn Folvik omkom under et alliert bombardement. «Han tilhørte den unge garde av norske quislinger», hører vi, og selv om de to hadde motsatte oppfatninger av alt som skjedde, hadde de et fortlørlig vennskap seg imellom.

Tanken på mor

Kanskje mer enn hos alle kameratene meldte følelsene for familien seg for denne gutten, som levde år etter år i en uhyggelig klemme. Hans hjerte var aldri med i det han så, og også selv ble nødt til å ta del i innen organisasjonen. Men en kveld søkte han trøst i noen vers som han stilte til mor, der hun måtte være, diktet sluttet slik:

- Tusende kilometer kunne jeg vandre
og krysse de veldigste land,

i isende frost og stekende hete
for endelig en gang å slippe å lete.

En mer nådeløs og ugjenkallelig desimering av sin familie enn jødene opplevde søker sitt sidestykke, og udødelig det ikke tilgivelse for. Den er for sterkt inngravert i alle siviliserte menneskers sinn.

Det vanket mye regulær skolegang for medlemmene av Hitlerjugend. Ikke minst gikk instruksjonen ut på å orientere om den tyske rases fortreffelighet og i den sammenheng «forklare hvorfor det er nødvendig å utrydde det jødiske folk». En tantastisk teori som en tid verserte var at jødene godt kunne forvises til Madagaskar, så fikk de greie seg så godt de kunne på de kanter av verden. Som kjent bestemte bødene seg for en atskillig kvikkere prosess, likvidering straks, og om dette punktet ble jødegutten Sally eksaminert en formiddag!

- Forvirret og ute av fatning gikk jeg opp til tavlen for å forsøke å svare. Jeg følte sin-

ne og avsky, men på samme tid mobiliserte jeg all min overlevelsessevne. Bare djervelen kunne stille et slikt spørsmål og vente svar fra en så spesiell elev som jeg. Ingen av dem som betraktet meg kunne gjette hvilken storm som raste i meg.

Halstarrig til siste dag

Til langt ut i 1945 klynget tyskerne, og ikke bare deres ledere, seg til forestillingen om at et nytt fryktelig våpen skulle komme dem til hjelp. Det naturlige for kultiverte folk ville ha vært at de sukket og stønnet etter å bli kvitt Hitler og hans medsammen-svorne. Isteden håpet folk flest fremdeles på at den himmelropende uretten skulle triumfere, og det kunne den ha gjort om naziene var kommet først med atombomben. Det var på nære nippet, som forfatteren også tar med idet han trekker konklusjonen etter sine spenningsfylte opplevelser.

Den 20. april 1945 ble naturligvis Adolfs fødselsdag feiret som tidligere år, og Gøbbels holdt en fin tale for ham. Forfatteren av denne boken, som går like meget på hans personlige opplevelser som at den gir innblikk i hele denne fordreide tidsepoken, mente å konstatere at stemmen til Gøbbels kanskje var noe forandret, men han uttalte uførtroddet at «seierens gudinne» nok var på deres side. Var hun ikke det, var det ikke rettferdighet skapt. Samme kvelden hørte alle varslet om at krigen i praksis var slutt og til Tysklands formedelige vanære.

«Jøde i Hitlerjugend» er også filmet, og en må håpe den også blir vist i Norge.

